BİŞR-İ HAFÎ

Evliyânın büyüklerinden. Künyesi Ebû Nasr olup, asıl adı Bişr bin Haris Abdurrahmân el-Hafî'dir. Kısaca Bişr-i Hafî olarak tanınmıştır. Bişr-i Hafî Merv şehrinin Bekird bölgesinde 150 (m. 767) senesinde doğmuş, Bağdâd'da yaşamıştır. Hadîs, fıkıh ve tasavvuf ilminde büyük âlimlerden olmuştur. Yedi sandık dolusu hadîs kitabını ezberlemişti. Tasavvufta yüksek makamlara erişmiş olan Bişr-i Hafî (radıyallahü anh) 227 (m. 841) yılında Bağdâd'da vefât etti.

Bişr-i Hafî, devrinin ileri gelen âlimlerinden ilim tahsil etmiş ve hadîs-i şerîf öğrenmiştir, İbrâhîm Sa'd, Abdurrahmân bin Zeyd bin Eslem, Hammâd bin Zeyd, Şüreyk bin Abdullah, Muafa bin İmrân Mûsulî, Abdullah bin Mübârek, Ali bin Müşhir, Îsâ bin Yûnus, Abdullah bin Dâvûd el-Hayrî, Ebû Muâviye ed-Darîr, Zeyd bin Ebi'z Zerga ve daha birçok âlimlerden ilim öğrenmiş ve hadîs-i şerîf rivâyet etmiştir.

Bişr-i Hafî'den, Nuaym bin Heydâm, Muhammed bin Heydâm; İbrâhîm bin Hâşim bin Muskan, Nasr İbn-i Mansûr, el-Bezzâr, Muhammed bin el-Müsennâ, Sırrî-yi Sekatî, İbrâhîm bin Hâni en-Nişâbûrî, Ömer bin Mûsâ el-Celâ gibi birçok âlini ders almış ve hadîs-i şerîf okumuştur.

Gençliğindeki hatâlardan dönüp doğru yola girmesi şöyle anlatılır: "Birgün, sarhoş bir halde giderken, üstünde Besmele yazılı bir kâğıt buldu, içi sızlayıp yerden aldı. Öpüp, çamurlarını silip, temizledikten sonra, güzel kokular sürüp, evinin duvarına astı. O gece âlim ve evliyâ bir zâta, rü'yâda, "Git Bişr'e söyle! İsmimi temizlediğin gibi seni temizlerim, ismimi büyük tuttuğun gibi, seni büyültürüm, ismimi güzel kokulu yaptığın gibi, seni güzel ederim, izzetime yemîn ederim ki, senin ismini dünyâda ve âhırette temiz ve güzel eylerim" dendi. Bu rü'yâ üç defa tekrar etti. Sabah Bişr-i Hafî'yi arayıp meyhânede buldu. Mühim haberim var diye içerden çağırdı. Bişr geldiğinde "Kimden haber vereceksin?" dedi. "Sana Allahü teâlâdan haber vereceğim" deyince, ağlamaya başladı. "Bana kızıyor mu, şiddetli azâb mı yapacak?" dedi. Rü'yâyı dinleyince arkadaşlarına, "Ey arkadaşlarım! Beni çağırdılar, bundan sonra bir daha beni buralarda göremiyeceksiniz" dedi. O zâtın yanında hemen tövbe etti. Bu anda ayağında ayakkabı bulunmadığı için, hiç ayakkabı giymedi. Sebebini soranlara, "Söz

verdiğim zaman yalın ayaktım, şimdi giymeye haya ederim” derdi! Ayakkabı giymediği için kendisine “Hafî” (yalınayak) denilmiştir.

Hânbelî Mezhebinin kurucusu Ahmed bin Hanbel, Bişr-i Hafî’yi çok sever, devamlı yanına giderdi. Talebeleri “Siz âlimsiniz. Hadîste, fıkıhta, ictihâdda ve bütün ilimler de eşiniz yoktur. Niye Bişr-i Hafî gibi birini sık sık ziyâret ediyorsunuz?” dediklerinde, “Evet, dediğiniz ilimleri ondan iyi bilirim. Fakat o, kalb ilimlerini benden iyi bilir” derdi.

Bişr-i Hafî’ye, bu ilime, yüksek derecelere nasıl kavuştun diye sorduklarında, “Az yemekle” deyip, “Yiyip gülen ile, yiyip ağlayan aynı olmaz” buyurdu.

Bütün ömrünü ilim öğrenmekle ve öğretmekle geçirdi. Son derece şüphelilerden sakınırdı. Konuştuğu zaman etrâfa ilim, ahlâk, hikmet kokuları yayılırdı. Vefât ettiğinde cenâzesini sabah evden çıkardılar. Fakat o kadar çok kalabalık vardı ki, ancak gece kabristana varabildiler. Kendisini rü’yâda görüp, “Allahü teâlâ sana ne muâmele etti?” diye sorduklarında; “Benim cenâzemde bulunanı ve kıyâmete kadar beni seveni affeyledi” buyurdu.

Bişr-i Hafî hazretleri hayatta olduğu süre içinde Bağdâd’daki hayvanlar, yalın ayak gezdiği için onun hürmetine yolda pislemezlerdi. Birisinin hayvanı bir gece yolda pisledi. Üzülerek Bişr-i Hafî öldü dedi. Baktılar ki gerçekten vefât etmiş.

Birgün Bişr-i Hafî (radıyallahü anh) rahatsızlanarak tabîb Abdurrahmân’a gitti. Ne gibi yemekler yiyeceğini sordu. Tabîb de, “Bana soruyorsun, fakat tavsiye ettiğim zaman tavsiyeme uymuyorsun” dedi. Bişr-i Hafî de; “Hayır, uyacağım” deyince, tabîb: “Sirke ve baldan yapılmış sekencebini (mayhoş suyu) içer, ayvayı soyup yersin. Sonra da sıcak çorba içersin dedi. Bunun üzerine Bişr-i Hafî “Sekencebin’in yerini tutacak daha iyi birşey bilmez misin” diye sordu. Tabîb “Bilmem” dedi. Bişr-i Hafî; “Ben bilirim” deyince, tabîb “Söyle bakalım nedir?” dedi. Bişr-i Hafî: “Hurdeba (göynük otu) sirke ile beraber” dedi. Sonra “Ayvanın yerini tutacak ondan daha ucuz birşey bilmez misin?” diye sorunca tabîb, “Bilmem” deyince, “Ben bilirim” dedi ve keçi boynuzunu anlattı. Keçiboynuzundan daha iyisini sordu. Tabîb, bilmem deyince, ona da nohut suyu ile inek yağını anlattı. Bunun üzerine tabîb Abdurrahmân, “Sen tıb ilmine benden daha iyi vâkıfsın o halde niçin bana soruyorsun?” dedi.

Ebû Abdullah Kâdî, “Babamın şöyle anlattığını işittim: Bağdâd’da bir tüccâr arkadaşım vardı. Çok zengin idi. Birgün baktım bütün malını mülkünü fakîrlere dağıtmış, iyi bir müslüman olmuştu. Bunun sebebini sorduğumda, bana şöyle anlattı: “Birgün Bağdâd’ın bir câmisinde Cuma namazı kılmaya gittim. Namazı kıldıktan sonra gördüm ki, Bişr-i Hafî câmiden çıktı. Acele acele bir yere gidiyordu. Ben kendi kendime, zühd ve takvâ sahibi bir zât nereye böyle acele gidiyor diye merak ederek onu takip ettim. Gördüm ki, önce bir fırına gidip ekmek aldı, sonra kebab yapan bir yere gidip kebab aldı. Daha sonra helvacıdan helva aldı. Ben kendi kendime böyle bir zâtın bunları alıp yiyeceğine kızdım. Fakat nasıl yiyeceğini merak ederek takibe devam ettim. Bir süre sonra bir köye vardı. Köyün câmisine girdi. Baktım ki câmide yatalak bir hasta vardı. Bişr-i Hafî aldıklarını lokma lokma bu zâta yedirdi. Ben bu arada köyü merak edip neresidir diye biraz dolaştım. Sonra hastanın yanına gittim. Bişr-i Hafî’yi sorunca, Bağdâd’a gitti dedi. Burası Bağdâd’a ne kadar uzaklıktadır diye sordum. Bana 40 fefsahdır (240 km) dedi. Ben bunu duyunca, benim bu yolu gidecek param yok. Burada kimseyi tanımam ve bu yolu yüreyemem dedim. Hasta şahıs bekle Bişr-i Hafî haftaya gene gelir dedi. Bekledim. Cuma günü tekrar geldi. Hastayı aynı şekilde tekrar doyurdu. Giderken, o şahıs Bişr-i Hafî’ye, “Bu adam Bağdâd’dan senin arkadaşın, geçen hafta, seninle beraber gelmiş. Bir hafta burada kaldı. Onu tekrar yerine götür” dedi. Bana, “Sen benimle niye buraya geldin” dedi. Ben özür dileyerek, hatâmı söyledim ve af diledim. “Haydi kalk ve yürü” dedi. Akşama kadar yürüdük Akşam olmak üzere iken bana “Sen Bağdâd’ın hangi mahallesinde otursun” dedi. Ben falan mahallede otururum deyince, o mahallenin yolu burasıdır. Git ve arkana bakma dedi. Ben ondan sonra tövbe ettim ve bir daha böyle işlere karışmadım” dedi. Ebû Nasr et-Temmâr şöyle anlatır: “Hacca gideceklerden biri Bişr-i Hafî’ye veda için geldi. O’na “Ben hacca gidiyorum, bir emriniz var mı?” dedi. Bişr-i Hafî: “Ne kadar harçlığın var?” diye sorunca, “İkibin dirhem harçlığım var” diye cevap verdi. Bişr-i Hafî: “Hacca gitmekle zühdü mü, yoksa Kâ’be’ye olan aşkını mı, yoksa Allah rızâsını mı kastediyorsun?” diye tekrar sorunca, adam: “Allah rızâsını kastediyorum” dedi. Bunun üzerine Bişr-i Hafî: “O halde evinde dururken Allah’ın rızâsını kazandıracak bir şeyi sana söylersem, yapar mısın?” deyince: “Evet yaparım” karşılığını verdi. Bunun üzerine Bişr-i Hafî, “O halde sen bu ikibin dirhemi, borcunu ödeyemeyen bir fakîre, yiyeceği olmayan bir yoksula, nüfusu kalabalık, geçimi dar olan bir aileye, yetimi sevindiren bir yetim bakıcısına ve bunlar gibi on kişiye yirmişer

dirhem ve hattâ istersen hepsini bunlardan birine ver. Zîrâ müslümanı sevindirmek, düşükünlere el uzatmak, sıkıntıyı gidermek ve zayıflara yardım etmek, nafile olarak yapılan yüz hacdan daha sevâbtır. Kalk da dediğim gibi yap. Şayet böyle yapmak istemiyorsan asıl kalbinde olanı bana söyle" dedi vedâya gelen, "Doğrusu kalbimde hacca gitmek tarafı kuvvetlidir" dedi. Bunun üzerine Bişr gülümseyerek adama döndü ve "Servet, şüpheli şeylerden kazanıldığı takdîrde, nefs, kendi arzularından birinin yerine getirilmesini ve sâlih ameller yaptığını göstermek ister. Halbuki Allahü teâlâ, yalnız muttakîlerin amelini kabûl eder" dedi."

Âlimlerden ba'zıları onun hakkında şunları söylemişlerdir. Abbâs bin Dehkâm diyor ki: "Dünyâya geldiği gibi ölen tek insan Bişr-i Hafî'dir. Dünyâya malsız geldi ve malı olmadan gitti. Ölüm döşeğine yattığı sırada biri gelerek ondan birşey istedi. Onun bir gömleği vardı. Onu da çıkardı, dilenciye verdi ve bir başka kimseden ödünç gömlek aldı ve o şekilde öldü. Ya'nî ölünce bir gömleği de yoktu. Gömleksiz geldi, gömleksiz gitti."

İbrâhîm Harbî şöyle der: "Ben üç büyük zât gördüm. Bu üç kişinin benzeri yoktur: Birincisi Ahmed bin Hanbel'dir ki, anneler onun gibisini doğurmaktan âciz kalır. İkincisi Bişr-i Hafî'dir ki, asrından eski devirlere kadar akıllı bir zâttır. Üçüncüsü Ebû Ubeyd bin Sellâm ki, sanki o ilmi kendisinde toplamış bir dağ gibidir. Bişr-i Hafî hiçbir müslümana gıybette bulunmadı. Eğer onun aklı Bağdâd halkına dağıtılsa, hepsi akıllı olurdu."

İmâm-ı Yâfiî buyurdu ki: Bişr-i Hafî helâlden başka hiçbir şeye el uzatmamıştır. Haram olan bir şeyi yememiştir."

Ebü'l Hüseyin el-Hasan bin Amr el-Mervezî şöyle der: "Ben bir gün Bişr'in yanındayken, hadîs ehli geldi. O, onlara şöyle buyurdu: Size zâhir olan şeyi görüyorum. Onlar da şöyle dediler: "Ey Ebâ Nasr (Bişr-i Hafî) bu ilimleri isteriz. Umulur ki, bir gün fayda verir." Bişr-i Hafî şöyle buyurdu: "Sizin üzerinize zekât düştüğünü biliniz! Bir kimsenin 200 dirhemi olunca, 5 dirhem zekât vermesi gerekirse, sizde 200 hadîs-i şerîfi öğrenince 5 hadîs-i şerîf öğretiniz. Bundan sonra böyle yapınız."

Bişr-i Hafî (radıyallahü anh) anlatır: Rü'yâmda Peygamber efendimizi (aleyhisselâm) gördüm. Bana, "Ey Bişr, Allahü teâlânın, seni akranların arasında niçin yücelttiğini biliyor musun?" buyurdu. Bilmiyorum deyince, "Sünnetime uyman, evliyâya hizmet etmen, din kardeşlerine nasîhat etmen, Eshâbımı ve Ehl-i Beytimi sevmen, işte seni iyiler mertebesine bunlar eriştirdi" buyurdu.

Bişr-i Hafî şöyle anlatır: "Birgün Bağdâd'da bir adam gördüm. Bin kırbaç dayak yediği halde hiç sesini çıkarmadı. Sonra kendisini cezaevine götürdüler. Peşini takip ettim ve niçin dövüldüğünü kendisinden sordum. Âşık olduğu için dövüldüğünü söyledi. Bu kadar dayak yediği halde neden ses çıkarmadığını sordum. Sevgilim bana bakıyordu, dedi. Bunun üzerine kendisine, ya Allahü teâlânın seni devamlı gördüğünü idrak etseydin hâlin nice olurdu? dediğimde, hemen haykırarak yere düştü ve öldü."

Yine şöyle anlatır: "Gençliğimde Abadan'a gitmiştim. Cüzzamlı ve kör bir adamla karşılaştım. Sarası tutmuş, karıncalar vücûduna üşüşmüş etini yiyorlardı. Başını kaldırdım, kucağıma aldım, ayılmasını ve kendisi ile konuşmamı bekledim. Ayıldığı vakit, "Benimle Rabbim arasına giren bu boş adam kimdir? Rabbim beni parça parça yapsa, benim O'na ancak sevgim artar" dedi. Bundan sonra artık kul ile Allah arasında gördüğüm hiç bir hikmeti inkâr etmedim, niçin böyle oluyor? demedim."

Yine şöyle anlatır: "Bir gün evime girince bir zât ile karşılaştım. Benden izinsiz, benim evime nasıl girersin, sen kimsin deyince, "Ben kardeşin Hızırım" dedi. Ben ona bana duâ et deyince, "Allahım! İbâdette bulunmasını buna kolaylaştır" diye duâ etti. Biraz daha duâ et dedim. "Allahım! İbâdetinin gizli kalmasını buna nasîb eyle" dedi.

Feth bin Şuhruf anlatır: "Adamın biri elinde bıçak ile bir kadına musallat oldu. Güçlü olduğu için kimse adama engel olamıyordu. Kadın çırpınıp duruyordu. Bu esnada Bişr-i Hafî (radıyallahü anh) oradan geçmekte idi. Adama iyice yaklaşıp birşey söyledi. Adam birden yere düştü. Kadın kurtuldu. Etrâfındakiler adamın yanına gittiler. Gördüler ki adam zor nefes alıyordu. Sana ne oldu diye sorulunca adam; "Bilmiyorum, ihtiyâr zât bana "Senin bu yaptığını Allahü teâlâ görüyor" deyince ayaklarımın bağı çözüldü ve gördüğünüz gibi yere düştüm. Bu zât kimdir?" dedi. Bişr-i Hafî'dir dediler. Bunun üzerine adam "Eyvah ben onu bir daha nasıl göreceğim" dedi ve kuvvetli bir sıtma hastalığına yakalanarak kısa bir zaman içinde öldü.

Bişr-i Hafî, Esved bin Sâlim'i, Ma'rûf-i Kerhî'ye yolladı. Esved bin Sâlim O'na "Bişr-i Hafî, seninle kardeşlik olmak istiyor. Bunu açıkça size söylemekten çekindiği için, beni size gönderdi. Kendisini kardeşliğe kabûl etmenizi diliyor, fakat ba'zı şartları da vardır. Onlar da: Bu kardeşliğin duyulmaması ve karşılıklı ziyâret ve görüşme yapılmamasıdır; zîrâ o, fazla iltifâttan hoşlanmaz" dedi. Bunun üzerine Ma'rûf-i Kerhî "Fakat ben kardeş olduğum kimseden gece ve gündüz ayrılmak istemem" dedi ve Allah için sevginin fazîletini anlatan birçok hadîs-i şerîfler okudu. Sonra "Resûl-i ekrem (aleyhisselâm) Hazreti Ali'yi kendine kardeş yapmakla, onu ilimde kendisine ortak etti. En sevimli kızını ona verdi. Şimdi sen şâhid ol, madem ki seni gönderdi. Ben de onu Allah için kardeşliğe kabûl ettim. O, beni ziyârete gelmezse de, ben onu ziyârete giderim. Ona söyle sohbetlerde buluşalım. Hâlinden hiç bir şeyi benden saklamasın, her hâlini bana bildirsin" dedi. İbn-i Sâlim, durumu Bişr-i Hafî'ye anlatınca, râzı oldu ve memnuniyetle kabûl etti.

Bilâl el-Havas şöyle anlatır: "Birgün Sina çölünde yürüyordum. Yanımda bir zât belirdi. Kimsin deyince, "Kardeşin Hızırım" dedi. Sana suâl sormak istiyorum deyince; sor dedi. "İmâm-ı Şafiî hakkında ne dersin?" diye sordum, "Dünyâdaki dört büyük âlimden biridir" diye cevap verdi. "Ahmed bin Hanbel hakkında ne düşünürsün?" dedim. "Sıddîk (doğru, samîmi) bir zâttır" dedi. "Bişr-i Hafî hakkında ne söylersin?" deyince "Ondan sonra onun gibi bir zât gelmedi" dedi.

Birgün Bişr-i Hafî'nin eşyasını çaldılar. Ağlamaya başladı. Fudayl bin Iyâd "Mal için ağlanır mı?" deyince, "Mal için değil hırsızın günah işlediğini, kıyâmet gününde bunun azâbını çekeceğini düşünüp ağlıyorum" dedi.

Adamın biri Bişr-i Hafî'ye gelip "Bana vasıyyet et" dedi. Bişr-i Hafî ona "Şöhretten sakın, helâl lokma yemeğe gayret et" dedi.

Büyüklerden bir zât anlatır. Bişr-i Hafî'nin yanında idim. Hava çok soğuk idi. Gayet ince giymiş, titriyordu. Yâ Ebâ Nasr bu havada çok kalın giyerler, siz giydiklerinizi çıkardınız dedim. "Fakirleri hatırladım. Malım, param yok ki onlara yardım edeyim, istedim ki, benimde onlar gibi olup, yardımlarına koşayım" dedi.

Bişr-i Hafî birgün kabristandan geçiyordu. Mezardakilerin, mezarları üzerinde bir şeyi paylaştıkları ona gösterildi. "Yâ Rabbî bunların ne yaptıklarını bana bildir" dedi. Git,

kendilerine sor diye bir ses duydu. Gitti sordu. Bir hafta önce, bir kimse üç İhlâs-ı şerîf okuyup bize gönderdi. O günden beri onun sevâbını taksim etmeğe çalışıyoruz, henüz bitiremedik" dediler.

Hasan Hayyat anlatır: Birgün Bişr-i Hafî'nin yanında idim. Birkaç kişi geldi, Bişr-i Hafî'ye selâm verdiler. Bişr-i Hafî onlara siz kimsiniz deyince, "Biz Şam'dan geliyoruz, hacca gidiyoruz. Selâm vermek için size uğradık" dediler. Bişr-i Hafî onlara "Allahü teâlâ sizden râzı olsun" dedi. Onlar "Bizimle hacca gelmek istemez misin?" diye sordular. Bişr-i Hafî onlara, "Üç şartla: Yanımızda birşey taşımayacağız, hiç kimseden bir şey istemeyeceğiz, eğer birisi bize birşey verirse kabûl etmeyeceğiz" dedi. Onlar. "Yanımızda birşey taşımamaya evet! Kimseden birşey istememeye de evet! Fakat bize verileni kabûl etmemeye gelince, buna bizim gücümüz yetmez" dediler. Bunun üzerine Bişr-i Hafî, "Siz Allahü teâlâya değil, hacıların azığına güvenerek yola çıkmışsınız" dedi. Bişr-i Hafî'nin Hazreti Âişe'den rivâyetle: Hazreti Âişe buyurdu ki: "Ben bir gün Resûlullahdan (aleyhisselâm) suâl ettim: "Yâ Resûlallah kadınların üzerinde cihad var mıdır? Resûlullah (aleyhisselâm) buyurdu ki: "Kadınlar üzerinde de cihad vardır. Lâkin o cihadda harp etmek yoktur." Ben de, "O cihad nedir?" dedim, Resûlullah (aleyhisselâm); "O cihad hacc ile umredir" buyurdu.

Rivâyet ettiği başka bir hadîs-i şerîfte Peygamber efendimiz (aleyhisselâm): "Tencerede birşey pişirdiğin zaman, suyunu çoğalt ve komşulara dağıt" buyurdu.

Diğer bir hadîs-i şerîfte Peygamber efendimiz (aleyhisselâm) "Kula her taraftan belâ gelmedikçe, îmânın tadını tadamaz" buyurdu.

Allah dostu olan bu büyük zât buyurdular ki:

"İnsanlar arasında tanınmak istiyen, âhıretin tadını alamaz."

"İlme çalışanın işâreti dünyâdan kaçmaktır, dünyâyı sevip onda kalmak değil."

"Dün öldü, bugün can veriyor, Yarın ise henüz doğmadı. Zamanınızı bu açıdan görün ve yarar iş yapmaya bakın."

“En zor işler üçtür Darlıkta cömert olmak, kimsenin görmediği yerlerde de haram ve şüphelileri yapmamak, korktuğunuzun yanında doğru söylemekten çekinmemek.”

“Makamların en yükseği, ölünceye kadar fakirliğe sabır etmektir.” “Konuşmak hoşuna giderse sus, susmak hoşuna gidince konuş.”

“Kötü insanlarla arkadaşlık yapmak, hayırlı insanlara sû-i zanda (kötü düşünmek) bulunmaya sebep olur.”

“Cimrinin yüzüne bakmak, insanın kalbini karartır.”

“Bir kimse bize, hadîs anlat dediği zaman anla ki, bize kolaylık göster, demek istiyor.”

“Sabır güzeldir. Bu ise, insanlara şikâyette bulunmamaktır.”

“Duâ, günahları terk etmektir.”

“Melekler, kendisine hayran kaldığı kulun amelini yükseğe çıkarır ve Allahü teâlânın huzûruna götürür.”

“Emri- mar’ûf ve nehy-i anilmünker yapmak için, eziyetlere sabretmek gerekir.” “Şayet insanlar Allahü teâlânın büyüklüğünü düşünselerdi, O’na isyan etmezlerdi.”

“Akıllı kimse, hayrı ve şerri bilen kimse değildir. Akıllı kimse hayrı gördüğünde ona tâbi olan, şerri gördüğünde ondan kaçınan kimsedir.”

“Kendisiyle amel etmediğin şeyi bırakman daha iyidir, ilim, amel etmektir. Allahü teâlâya itaat ettiğin zaman sana öğretir. Allahü teâlâya isyan edersen sana öğretmez, ilim âlimlerin ihtiyâç malzemesidir.”

“Kâmil olan Allah yolcusu ile sohbet etmek, Kur’ân-ı kerîm okuyan ile sohbet etmekten daha sevimlidir.”

“Sabır susmaktır. Susmak sabırdandır. Konuşan, susandan daha fazla vera’ sahibi olamaz. Şu var ki, âlim kişi bir yerde konuşur bir yerde susar.”

“Kişinin ameli az olursa, düşünce ve sıkıntıya mübtelâ olur.”

“Şöhreti seven kimse, Allahtan korkmaz.”

“Ölümü hatırladığın zaman, dünyânın güzelliği ve şehvetleri senden gider.”

“Kötülüklerini gizlediğin gibi iyiliklerini de gizle.”

“Amel etmezsen, âsî olma.”

“Dünyâyı seven kişi ölümü sevmez.” “Ma’rifetten mahrûm kalan kimse, ibâdetinin tadını bulamaz.”

“İki haslet vardır ki, kalbe sıkıntı verir: Çok konuşmak çok yemek.”

“Kul, kendisiyle nefsin arzuları arasına demirden bir duvar koymadıkça, kulluğun tadını alamaz.”

“Bir kul Kur’ân-ı kerîmi hatmederse, melekler onun iki gözü arasını öperler.”

“Kişi gazâbını yenmedikçe, takvâ sahibi olamaz.”

“Kim Allahü teâlâdan dünyâyı isterse, Allahü teâlâ da onun dünyâda uzun zaman kalmasını ister.”

“Mü’minin izzeti, insanlardan uzak durmasıdır. Şerefi ise gece namaz kılarak ayakta durmasıdır.”

“Ana ve babanın evlâtlarına duâları bir peygamberin ümmetine olan duâsı gibidir.”

“Vera’, şüphelilerden temizlenmek ve her an nefsle muhâsebe etmektir.”

“A’zâların içinde sadece dil ile şükreden kimsenin şükrü az olur. Çünkü gözün şükrü, bir hayır gördüğü zaman onu almak, şer gördüğü zaman örtmektir. Kulağın şükrü, bir hayır işittiği zaman onu ezberlemek, şer işitirse onu unutmaktır. Ellerin şükrü, onlara hak olandan başkasını tutmamaktır. Midenin şükrü, ilim ve hilim ile dolu olmak, ayakların şükrü de, iyilikten başkasına gitmemektir. Kim böyle yaparsa gerçek şükredenlerden olur.”

“Din kardeşini gıyabında çekiştirir de, yüzüne gelince ona sevgi izhar eden ve hemen onu öven kişinin aklına şaşarım.”

“Kim insanların şeref ve haysiyetiyle oynadığı halde (Allah’ın kendisini sevdiğini) iddia ederse, şüphesiz o bir yalancıdır. Çünkü o bir şeytandır. Şeytan ise Allahü teâlânın düşmanıdır.”

“Sizden biri, bir eser yazacak olursa, daha çok ma’nâ bakımından doğruluğuna dikkat etsin.”

“Âlimin sözü doğru, yediği helâl ve dünyâ malına karşı sevgisi yok ise zühdü çok olur. Ne yazık ki, bugün bu üç hasletten bir tanesini bile onların birinde göremiyoruz. Bu durumlarıyla onlara nasıl gülelim ve nasıl yüz verelim. Bu vasıfları kendinde bulundurmayanlar, ilim sahibi olduklarını, nasıl söylerler. Onlar dünyâya sarılır, dünyâyı birbirinden kıskanırlar. Dünyalık için birbirine hased ederler. Devlet adamlarının yanında birbirlerini çekiştirir ve gıybet ederler. Maksadları, ellerine geçen dünyalığı, başkalarına kaptırmamak ve fânî şeyleri ellerinden kaçırmamaktır. Yazıklar olsun ey âlimler! Siz peygamberlerin varisleriydiniz, ilim alırken bir çok vazîfeler yüklenmiş oldunuz. Şimdi o vazîfeleri yapmıyorsunuz, ilminizi şeref vesîlesi yapıp onunla dünyalık kazanmaya bakıyorsunuz. Âhırette, Cehenneme ilk atılan zümre olmaktan nasıl korkmuyorsunuz, anlamıyorum.”

“Övülmekten hoşlanmak kadar ahmaklık düşünülemez.”

“Dünyâ ve âhırette elem ve kederlerden kurtulmak istiyenler, kötü ahlâk sahipleriyle görüşmemelidirler.”

“Tasavvuf nedir? diye sorulunca buyurdu ki: Tasavvuf üç anlama gelir, ilki ma’rifet nûruna ârif olmak ve vera’ hâlini kaybetmemektir, ikincisi, dış görünüşünü bâtıl olan şeylerden alıkoymaktır. Sonuncusu ise kerâmetlerini gizlemektir.”

“İnsanlardan biri, Allahü teâlâya tevekkül ettim, diyor. Halbuki Allahü teâlâya karşı yalan söylüyor. Gerçekten Allahü teâlâya tevekkül etseydi, O’nun, hakkındaki muâmelesine de râzı olurdu.”

“Hüzün padişahtır. Bir yere yerleşince oraya başka birşeyin yerleşmesine râzı olmaz.”

“Ben, Muafa bin İmrân’dan işittim. O da Süfyân-ı Sevrîden şöyle dediğini işitmiş; insanları memnun etmek, ulaşılamayan gayedir.”

“Süfyân-ı Sevrî bir adamı ziyâret ettiği zaman, Allah seni ateşten korusun diye duâ ederdi”

“El-Evzâî şöyle buyurdu: Bir zaman gelecek ki, ünsiyet sahibi kardeş, helâl bir lokma ve sünnete uygun bir amel o zaman çok az olacak.”

Süleymân bin Ya’kûb, Bişr-i Hafî’den nasîhat isteyince: “Ekmeğin nereden geldiğine bak! Ateşi taleb etme!” buyurdu.

“Kim Allahü teâlâya yaklaşırsa, insanlardan uzak kalır.”

“İnsanların sırlarını ortaya çıkaracak sorular sorma.”

“Bugün ilim, onu vasıta yapıp karnını doyuranların eline geçti.”

“Nefsim, için en güvendiğim amelim, Peygamber efendimizin (aleyhisselâm) Eshâbına sevgi ve hürmetimdir.”

“Böbürlenmen, kendi ibâdetini çok, başkasınınkini az gör mendir.”

“Malınız varken aç, sabahlamanızı, malınız yokken tok sabahlamanıza yeğ tutarız.”

---

1) Hilyet-ül-evliyâ cild-8, sh. 336

2) Vefeyât-ül-a’yân cild-1, sh. 274

3) Tam İlmihâl Se’âdet-i Ebediyye sh. 991

4) Şezerât-üz-zeheb cild-2, sh. 60

5) Târîh-i Bağdâd cild-7, sh. 67, 80

6) Kıyâmet ve Âhıret sh. 103

7) Mir’ât-ül-cinân cild-2, sh. 92, 94

8) El-Bidâye ven-Nihâye cild-10, sh. 297

9) Rehber Ansiklopedisi cild-3, sh. 8

10) El-A'lâm cild-2, sh. 54

11) Tabakât-ül-kübrâ cild-1, sh. 84

12) Tabakât-üs-sûfiyye sh. 39

13) Risâle-i Kuşeyrî sh. 68

14) Nefehât-ül-üns sh. 102

15) Tezkiret-ül-evliyâ sh. 68

16) Keşf-ül-mahcûb sh. 233

17) Câmi'u kerâmât-il-evliyâ cild-1, sh. 367

18) Sıfat-üs-safve cild-2, sh. 183

19) Tehzîb-üt-tehzîb cild-1, sh. 444

20) Tezkiret-ül-huffâz cild-2, sh. 1312

21) Kâmûs-ul-a'lâm cild-2, sh. 1312

22) Brockelman, GAL-1, sh. 638

23) El-Kevâkib-üd-Düriyye cild-1, sh. 208

www.ehlisunnetbuyukleri.com